

Defensie en de NAVO

Veiligheid vraagt verantwoordelijkheid

Visiedocument, hoofdstuk 1

sgp » jongeren, commissie Internationaal

Najaar 2018

1. Defensie en de NAVO

Veiligheid vraagt verantwoordelijkheid

We leven in een onveilige en instabiele wereld. Dagelijks worden we geconfronteerd met voorbeelden van conflicten en geweld. Het is dan ook een grote zegen dat Nederland een hoge mate van vrede en veiligheid kent. Helaas is dat geen vanzelfsprekende of vrijblijvende situatie. Veel andere landen zijn gehavend door oorlog en geweld. Daarom is het van groot belang om een goede defensie te hebben, zowel voor een veilig Nederland als voor een stabiele wereld. Een slagkrachtige defensie is geen luxe, maar een bittere noodzaak. Helaas dachten veel politici hier na de Koude Oorlog anders over, waardoor verwaarlozing optrad. SGP-jongeren acht het van groot belang dat de 2%-norm van de NAVO, die Nederland zelf heeft onderschreven, gehaald wordt. Daarnaast zou het echter nog beter zijn als de defensiebegroting wordt vastgelegd in een meerjarenplan. De verantwoordelijkheid voor defensie ligt uitdrukkelijk op het niveau van de soevereine staat. Tegelijkertijd is internationale samenwerking onontbeerlijk op dit vlak. De NAVO is hiervoor het meest geschikte orgaan. Dit neemt niet weg dat nauw omliggende samenwerking op Europees niveau op thema's als transport en materieel positief is en verdere uitwerking verdient.

Defensie als Bijbelse kerntaak voor de overheid

De overheid moet er binnen haar taak voor zorgen dat burgers een gerust en stil leven kunnen leiden in alle godzaligheid en eerbaarheid (1 Timotheüs 2:2-4). Dit betekent onder andere dat zij de verantwoordelijkheid heeft de vrede en gerechtigheid te beschermen en te bevorderen. Omdat wij in een gebroken wereld leven is er een constante dreiging dat die vrede verstoord wordt, wat we ook dagelijks om ons heen zien. De Bijbel kent de overheid een zwaarmacht toe om zich tegen deze dreiging te wapenen (Romeinen 13:4). Dit houdt in dat de overheid de macht heeft in het uiterste geval geweld te gebruiken indien dat nodig is om het land en haar burgers te beschermen en het recht te handhaven. Deze zwaarmacht uit zich in belangrijke mate in het defensieapparaat. Ook in de Bijbel wordt gesproken van een krijgsmacht als instrument van de overheid (o.a. Deuteronomium 20). Start tekst ITC Officina Sans Std 10

Drie hoofdtaken

Defensie heeft drie hoofdtaken, die in de Grondwet zijn vastgelegd. Ten eerste moet zij de burgers en de territoriale integriteit van het land beschermen. Ten tweede moet de krijgsmacht de internationale rechtsorde en stabiliteit bevorderen. In de derde plaats heeft het leger een ondersteunende rol bij humanitaire hulp en rechtshandhaving¹. Defensie speelt dus een belangrijke rol in het buitenlandbeleid, in het bijzonder waar het gaat om de bevordering van stabiliteit en vrede in de wereld.

2%-norm en meerjarenplan

Om deze taken naar behoren te kunnen uitvoeren heeft de krijgsmacht voldoende middelen en materieel nodig. Dit is letterlijk een kwestie van levensbelang. De overheid mag hierin niet nalatig zijn. Daarom moet zij zo snel mogelijk haar belofte gestand doen om de NAVO-norm (2% van het BBP) te besteden aan defensie, zoals in 2014 door premier Rutte en alle andere leden is toegezegd². Dit bedrag mag niet naar eigen inzicht worden uitgegeven, maar er dient ook een balans te zijn in uitgaven aan personeel en uitgaven aan materieel. Om de norm te behalen moet het defensiebudget substantieel verhoogd worden: met een jaarlijkse verhoging van 1 miljard euro zou Nederland de afgesproken norm rond 2025 halen. De defensie-uitgaven moeten echter niet alleen omhoog, ze moeten ook stabiel zijn. Om die reden vindt SGP-jongeren dat de defensiebegroting moet worden vastgelegd in een meerjarenplan. Dit is de meest effectieve manier om de 2%-norm van de NAVO te bereiken. Bovendien zou een toekomstgerichte en -bestendige visie op defensie zorgen voor stabiliteit en voorkomen dat het beleid ieder jaar verandert. Op die manier kunnen ambitie en middelen met elkaar in evenwicht worden gebracht. We hebben de afgelopen jaren gezien hoe dramatisch een telkens wisselend defensiebeleid kan uitpakken, aangezien onverstandige bezuinigingen niet zomaar kunnen worden goedge maakt door nieuwe investeringen. Een kabinetsoverstijgende termijn van vijf jaar, zoals wordt aangehouden in Zweden en Denemarken, zou een werkbare en verantwoorde periode zijn voor een meerjarenplan³.

¹ Ministerie van Defensie. (z.d.). Wat doet Defensie? <https://www.defensie.nl/overdefensie/wat-doet-defensie>. Zie ook artikel 97 van de Grondwet.

² Ministerie van Defensie. (2014, 24 november). Rutte en Hennis bespreken met Stoltenberg internationale veiligheidssituatie. <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2014/11/24/rutte-en-hennis-spreken-met-stoltenberg-internationale-veiligheidssituatie>

³ De Telegraaf. (2017, 28 november). Budget defensie langer vastleggen. <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1361450/budget-defensie-langer-vastleggen> (28 november 2017); NRC Handelsblad. (2015, 12 november). Hennis positief over idee meerjarenbegroting defensie. <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/11/12/hennis-positief-over-idee-meerjarenbegroting-defensie-a1411549>

Nationale veiligheidsraad

SGP-jongeren zou graag zien dat er een nationale veiligheidsraad komt in Nederland, zoals ook is bepleit door een meerderheid van de Tweede Kamer en de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR)⁴. Een dergelijk overkoepelend orgaan, onder leiding van de minister-president, brengt sturing en eenheid in het binnenlandse en buitenlandse veiligheidsbeleid. Ook gebieden als infrastructuur en voedselvoorziening, die nu eerder geïsoleerd blijven als het om veiligheid gaat, dienen hierin geïntegreerd te worden. In de huidige situatie dreigt namelijk het risico van verkokering. Een nationale veiligheidsraad kan er tevens op toezien dat de overheid een verantwoord financieel beleid voert ten aanzien van veiligheid en defensie.

Inzet voor militair en materieel

Het werk van militairen en veteranen maakt dat waardering erg belangrijk is. In dat opzicht hebben veteranen en militairen meer behoefte aan waardering dan de gemiddelde burger. Zonder waardering dreigt het gevaar dat deze mannen en vrouwen, die bereid zijn hun leven te geven ter waarborging van verworven vrijheden, op de achtergrond verdwijnen. Waardering is een behoefte die veel aandacht verdient⁵. De overheid moet daarom inzetten op maatschappelijke waardering voor militairen en veteranen. Tegelijkertijd dient er van overheidswege voldoende (materiële) steun te zijn voor het huidige en voormalige defensiepersoneel. Dit kan de overheid realiseren door gehoor te geven aan problemen en knelpunten die gevoeld worden binnen de organisatie. Verder kan de overheid proactief optreden door tijdig te coördineren met industriële partners over de ontwikkeling van materieel en technologie.

Cyberveiligheid

In de afgelopen decennia hebben we kunnen waarnemen dat de cyberruimte steeds meer het toneel wordt van conflicten en aanvallen. Thuis vanachter de computer is men tegenwoordig in staat om o.a. elektriciteitsnetwerken en bank- en overheidssystemen plat te leggen. Op dit gebied kan Nederland door rivalen en vijanden grote schade worden toegebracht. Het is daarom van groot belang dat de Nederlandse overheid inzet op de bevordering en verbetering van de Nederlandse cyberveiligheid. Hiervoor moet extra geld worden uitgetrokken. Binnen het kader van cyberveiligheid vindt er ook een opmars plaats van de zogenaamde autonome wapens. Wapens komen hiermee losser te staan van menselijke bediening. Dit soort ontwikkelingen vereisen bezinning. Er moeten nieuwe regels bedacht worden voor een passend omgaan met deze nieuwe ontwikkelingen. In de bevordering van de Nederlandse cyberveiligheid moet de samenwerking gezocht worden met bondgenoten. Ontwikkelingen in de cyberruimte laten zich namelijk niet beperken door nationale grenzen maar vinden plaats op mondiaal niveau.

Nationale verantwoordelijkheid

Defensie en nationale soevereiniteit gaan hand in hand. De onafhankelijke zelfbeschikkingsmacht van een land bestaat bij de gratie van de mogelijkheid om zichzelf te verdedigen. Defensieverantwoordelijkheden berusten dan ook primair bij de nationale overheid. Ook de Grondwet legt de uitvoering van deze kerntaak bij de nationale overheid neer⁶. Verder is nationale besluitvorming de beste manier om draagvlak te vinden voor ingrijpende beslissingen over oorlog en vrede, die verstrekkende gevolgen hebben voor de levens van onze mannen en vrouwen. Dit is geheel in lijn met het subsidiariteitsbeginsel, dat inhoudt dat besluiten zo dicht mogelijk bij de burger worden genomen. Vergaande soevereiniteitsoverdracht is daarom niet wenselijk.

Geen Europees leger

Vanuit bovenstaande soevereiniteitsoverwegingen is SGP-jongeren geen voorstander van een Europees leger. Samenwerking op defensievlak is echter positief en noodzakelijk. Wij zien daarom wel kansen voor defensiesamenwerking in Europa, maar niet voor een EU-leger. Het gevaar is namelijk te groot dat een dergelijk supranationaal leger de NAVO voor de voeten zou lopen. Het trans-Atlantische bondgenootschap, waarin de Verenigde Staten een cruciale rol spelen, is van grote waarde voor de veiligheid van het Westen als geheel. Daarom zou een parallelle EU-organisatie zónder de VS de NAVO alleen maar verzwakken. Verder lijken opportunistische politieke motieven een rol te spelen bij het streven naar een EU-leger: het is een manier voor Europese politici om zich af te zetten tegen de VS en onwelgevallige Amerikaanse leiders, terwijl het ook de agenda van meer EU-integratie dient.

4 NOS. (2017, 10 mei). Nederland heeft een nationale veiligheidsraad nodig. <https://nos.nl/artikel/2172466-nederland-heeft-een-nationale-veiligheidsraad-nodig.html>

5 Veteraneninstituut. (z.d.). Ik kan me geen situatie herinneren dat iemand zei: ik heb té veel waardering gehad. <https://www.veteraneninstituut.nl/verhalen-van-veteranen/ik-kan-me-geen-situatie-herinneren-dat-iemand-zei-ik-heb-te-veel-waardering-gehad/>.

6 In alle Grondwetsartikelen over defensie worden de Koning (dat is: de regering) en, in mindere mate, de Staten-Generaal aangeduid als de instanties die zeggenschap hebben op dit gebied.

SGP-jongeren ziet geen heil in deze motieven, die niet zullen leiden tot meer vrede en veiligheid. Waar SGP-jongeren wél voorstander van is, is gematigde Europese samenwerking op relevante gebieden, zoals transport, gevechtsoefeningen en ontwikkeling van materieel. Een project als PESCO (Permanent Structured Cooperation) kan een positieve bijdrage leveren aan de collectieve veiligheid van Europa, mits het bescheiden blijft in omvang en doel. Waakzaamheid is geboden om te voorkomen dat dit soort projecten – wellicht even subtiel als doelgericht – uitmonden in een EU-leger.

NAVO

In een onveilige en instabiele wereld is militaire samenwerking met andere landen essentieel. Niet alleen voor het anticiperen op internationale dreigingen, maar ook om gezamenlijk te bouwen aan een toekomst van vrede en stabiliteit. De NAVO is bij uitstek het geschikte platform voor internationale defensiesamenwerking. De NAVO is namelijk de grootste Westerse militaire alliantie die mondiaal opereert. Haar lidstaten delen dezelfde fundamentele waarden die Nederland hoog in het vaandel heeft staan. Verder beslist de NAVO alleen bij consensus, waardoor behoud van soevereiniteit goed gewaarborgd is. Door middel van deze sterke alliantie kan er indien nodig daadkrachtig worden opgetreden. Daarnaast kunnen landen binnen dit samenwerkingsverband samenwerken op het gebied van ontwikkeling van materiaal en de bestrijding van terrorisme, wat een steeds groter probleem vormt. De NAVO heeft de afgelopen jaren deels haar gezag en geloofwaardigheid verloren. Het is daarom noodzakelijk om de defensie-uitgaven te verhogen naar de norm van 2% en andere landen op te roepen dit ook te doen. De NAVO werkt als een samenbindende factor, waarbij een besef van een gezamenlijke lotsverbondenheid van groot belang is. De NAVO verdient herwaardering en investeringen door haar lidstaten. Op deze manier kan de schade die is opgelopen door onderwaardering en bezuinigingen weer hersteld worden, en kunnen de onderlinge verbondenheid, daadkracht en geloofwaardigheid weer opbloeien.

Landen binnen de alliantie die door wangedrag een ontwrichtende rol spelen en de eenheid schade toebrengen moeten daarom ernstig vermaand worden. In het uiterste geval kan ertoe besloten worden een lid uit de alliantie te zetten. Een land waar dit potentieel voor kan gelden is Turkije. Vanwege de ligging van het land op het snijvlak van meerdere regio's en invloedssferen biedt een alliantie met Turkije strategische en geopolitieke voordelen. Dit is echter niet tegen elke prijs het behouden waard. In recente jaren heeft Turkije zich enigszins vervreemd van de NAVO door zich provocerend te gedragen richting bondgenoten, jihadisme in het Midden-Oosten te steunen en aan te schurken tegen Rusland. Bovendien ondermijnt president Erdogan de vrijheid en rechtsstatelijkheid van de Turkse samenleving. Daarom moet aan Turkije duidelijk worden gemaakt dat het beter aan de kant van de NAVO kan staan, gezien de immer precaire veiligheidssituatie in het Midden-Oosten en de economisch wankelende positie van Turkije. Mocht de samenwerking tussen Turkije en de andere NAVO-bondgenoten langdurig gespannen en moeizaam blijven, dan kunnen consequenties niet uitblijven.

Militaire inzet en vredesmissies

Nederland heeft een morele verantwoordelijkheid om de internationale veiligheidssituatie te bevorderen. Daarnaast is er de grondwettelijke verplichting om de internationale rechtsorde te bevorderen⁷. In de Bijbel leert Christus dat men zijn of haar naaste moet liefhebben als zichzelf (Markus 12:30). Dit leert ons dat Nederland niet alleen om moet zien naar haar eigen burgers, maar ook naar de andere mensen in andere landen. Er zijn vele volkeren die lijden onder hun overheden of geteisterd worden door burgeroorlogen. Dit creëert niet alleen leed onder de bevolking, maar destabiliseert vaak ook de desbetreffende regio. De overheid moet daarom beschikbare middelen inzetten om de internationale veiligheidssituatie te bevorderen. Een vredesmissie is een van de middelen die de overheid kan inzetten. Internationaal is de bereidheid uitgesproken om de ergste vormen van geweld en vervolging een halt toe te roepen. In 2005 namen de leden van de Verenigde Naties een document aan onder de naam *responsibility to protect (R2P)*⁸. Het doel hiervan is het voorkomen van toekomstige genocides, oorlogsmisdaden, etnische zuiveringen en misdaden tegen de mensheid en het ingrijpen wanneer dit al gaande is. Als een land dreigt aan de gemaakte afspraken met betrekking tot deze misdaden voorbij te gaan, is het gerechtvaardigd dat de soevereiniteit van het desbetreffende land gebroken wordt. Daarbij moet men eerst vreedzaam actie ondernemen voordat men gebruikt maakt van een krijgsmacht.

In dit alles is het van belang dat er een internationaal-rechtelijk mandaat is voor een missie. In het internationale recht is militaire inzet slechts in twee gevallen gerechtvaardigd: als zelfverdediging, of wanneer de VN-Veiligheidsraad een mandaat geeft voor militair geweldsgebruik⁹. Militaire inzet vanuit het principe van *responsibility to protect* wordt zelden goedgekeurd, voornamelijk uit angst van met name autoritaire landen dat dit de drempel voor het schenden van nationale soevereiniteit en het inmenging in 'nationale aangelegenheden' verlaagd. Op deze manier kunnen er situaties ontstaan waarin het onverteerbaar is als de internationale gemeenschap niet ingrijpt, zoals bij een (dreigende) genocide, maar waarbij er toch geen mandaat gegeven wordt door bijvoorbeeld verlamdende verdeeldheid.

⁷ De Nederlandse grondwet, artikel 90. <https://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvkl1oucfcq6v2/vgrnd7f9fty4>

⁸ Verenigde Naties (2005). *Genocide Prevention and the Responsibility to Protect*. <http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html>

⁹ Handvest van de Verenigde Naties, artikelen 39-51.

SGP-jongeren vindt dat in uitzonderlijke situaties en in nauwe samenspraak met bondgenoten toch militair mag worden ingegrepen, zonder dat daar dus een officieel internationaal-rechtelijk mandaat voor is. Hierbij geldt echter ook dat hoewel militair ingrijpen soms gerechtvaardigd is vanuit moreel oogpunt, dit lang niet altijd verstandig is. Regimes die zich schuldig maken aan ernstige en structurele mensenrechtenschendingen moeten in de eerste plaats op alle mogelijke vreedzame manieren tot verandering gedwongen worden. Zo kunnen economische sancties op den duur voor belangrijke veranderingen zorgen. SGP-jongeren ondersteunt het principe van R2P, maar tegelijk moet gewaakt worden voor publieke of emotionele druk om op korte termijn in te grijpen als er nog te weinig onafhankelijke inlichtingen ter beschikking zijn. Krantenkoppen rechtvaardigen geen militaire inzet.

Tevens moet er bij militaire inzet zo veel mogelijk gebruik worden gemaakt van de Nederlandse '3D-benadering' (Defense, Diplomacy & Development). De ambitie van dergelijke missies dient realistisch te zijn, wat inhoudt dat de overheid voorzichtig moet zijn met overzeese nation-building en/of regime change. Tegelijkertijd moeten grondoorzaken van geweld en instabiliteit worden aangepakt, waarbij juist de fase volgend op de geweldsinzet van groot belang is voor de bevordering van stabiliteit in de toekomst.

Kernwapens

Hoewel Nederland zelf geen kernwapens heeft, noch de ambitie om deze te verkrijgen, verdient dit onderwerp toch aandacht. Allereerst is er een groeiende internationale beweging om een internationaal kernwapenverbod in te stellen, net zoals dat er al is voor chemische en biologische wapens. Volgens SGP-jongeren is een internationaal kernwapenverbod erg gevaarlijk, inclusief het streven ernaar¹⁰. Kernwapens behoren tot de ergste soort, vooral vanwege de ongeëvenaarde verwoestende gevolgen en het feit dat geen onderscheid gemaakt kan worden tussen burgers en strijders, en daarmee in strijd met het internationaal oorlogsrecht. Kernwapens zijn echter vooral belangrijk om te bezitten, niet zozeer om in te zetten. Hiermee zijn landen die kernwapens bezitten in belangrijke mate bepalend voor de machtsbalans in de regio. Bovendien is kennis over kernwapens onuitwisbaar. Tot slot zou gemeenschappelijke internationale ontwapening niet te realiseren, omdat er (terecht) wantrouwen zou zijn.

Dit betekent niet dat de huidige situatie geaccepteerd moet worden. SGP-jongeren pleit voor drie zaken. Allereerst non-proliferatie: het aantal landen dat kernwapens bezit, mag niet uitbreiden. Ten tweede het verminderen van kernwapens in de wereld. Op dit moment zijn er duizenden kernwapens in omloop. Dit is totaal onnodig vanuit elk oogpunt dan ook en vormt bovendien een extra veiligheidsrisico, omdat er altijd iets mis kan gaan. Ten derde is goede beveiliging van en toezicht op kernwapens cruciaal, om ongelukken te voorkomen en te verhinderen dat deze wapens in verkeerde handen vallen. Vanuit dit oogpunt moet Nederland zich in internationaal verband hardmaken voor een kernwapenvrij Iran en voor alle pogingen die in dit opzicht ook worden ondernomen met betrekking tot Noord-Korea.

Concreet

- Nederland moet 2% van het BBP besteden aan defensie, conform de NAVO-afspraken.
- De Nederlandse defensiebegroting moet worden vastgelegd in een meerjarenplan voor ten minste vijf jaar.
- Er moet een nationale veiligheidsraad komen om te zorgen voor een integraal, strategisch veiligheidsbeleid.
- De overheid moet inzetten op maatschappelijke waardering voor militairen en veteranen.
- Er moet goed samengewerkt worden tussen overheid en industrie bij de ontwikkeling van materiaal en technologie.
- Gezien recente (militair-)technologische ontwikkelingen is een adequate en ruim gebudgetteerde cyber-defensie noodzakelijk.
- Militaire inzet is een nationale aangelegenheid. Er komt daarom geen Europees leger.
- Meer en betere militaire samenwerking in Europees verband is echter wel wenselijk, met name op de terreinen van transport, oefeningen en materieelontwikkeling.
- De NAVO is en blijft het primaire militaire samenwerkingsverband en de hoeksteen van het veiligheidsbeleid.
- Nederland moet zich hardmaken voor herwaardering van en investeringen in de NAVO, om daardoor de opgelopen schade in verbondenheid, daadkracht en geloofwaardigheid weer te herstellen.
- Het Turkse NAVO-lidmaatschap moet ter discussie komen te staan wanneer dit land zich meer en meer vervreemd van het bondgenootschap.
- Ter bevordering van de internationale veiligheidssituatie en rechtsorde kan Nederland onder bepaalde omstandigheden bijdragen aan militaire en/of vredesmissies.
- Het principe van de responsibility to protect (R2P) verdient steun, maar moet zeer terughoudend worden toegepast. Een gerechtvaardigde grond voor militair ingrijpen betekent niet altijd dat dit ook een juiste en verstandige keuze is.

¹⁰ SGP-jongeren, Coen Hermetet. (2017, 10 april). Waarom een kernwapenverbod levensgevaarlijk is. <https://cip.nl/61883-waarom-een-kernwapenverbod-levensgevaarlijk-is>

- In uitzonderlijke situaties kan Nederland militaire inzet zonder internationaal-rechtelijk (VN-)mandaat goedkeuren en/of ondersteunen. Hierbij moet gedacht worden aan situaties waarin de internationale gemeenschap verlamd is door verdeeldheid, terwijl een humanitaire ramp dreigt of al gaande is.
- De Nederlandse 3D-benadering (Defense, Diplomacy, Development) is waardevol voor alle situaties van militaire inzet en moet daarom gekoesterd en internationaal gepromoot worden.
- Onderdeel hiervan is dat de grondoorzaken van geweld en instabiliteit worden aangepakt. De fase volgend op de gewapende strijd is hiermee van cruciaal belang voor toekomstige stabiliteit en vrede.
- Nederland moet zich verzetten tegen een internationaal kernwapenverbod, omdat dit contraproductief en zelfs gevaarlijk is.
- In plaats daarvan zet Nederland zich in voor non-proliferatie, het verminderen van het aantal kernwapens in de wereld en voor betere beveiliging van en toezicht op kernwapens.